

СТАНОВИЩЕ

От проф. д.ю.н. Йонко Кунчев относно дисертация на тема „Някои аспекти по разследването на транснационалната организирана престъпна дейност” за присъждане на образователна и научна степен „доктор” на Михаела Георгиева Клечерова

Дисертацията е структурирана в увод, три глави, заключение, библиография и приложения в общ обем от 232 страници. Темата дисертацията е актуална и не е изследвана в достатъчна степен. Малкото научни публикации по темата не дават отговор на редица съществени въпроси, свързани с разследването на транснационална организирана престъпна дейност. Темата на дисертацията е изключителна трудна. Нейното разработване предполага много добро познаване на практиката. А проучването на практика в сферата на разследването на транснационална организирана престъпна дейност също е много сложна задача. Липсата на практически опит на докторантката относно разследването също е сериозен фактор, който е затруднил работата по дисертацията. От тази позиция отчитам големия труд, който е положен при работата по дисертацията. Независимо от трудностите Михаела Клечарова се справила със сложната задача и нейната дисертация вече е част от научния фонд по проблемите на разследването на транснационалната организирана престъпна дейност.

Разследването на транснационална организирана престъпна дейност е изследвано предимно от процесуална гледна точка. Криминалистическият аспект на разследването е по-бегло застъпен. Дисертацията е написана върху основата на информация, събрана чрез емпирично изследване. Редица констатации и изводи се основават на резултатите от това изследване. Правна основа на дисертационното изследване е НК, НПК и международни конвенции за противодействие на организираната престъпност. Използвана е и съдебна практика.

Исходно начало на ефективното разследване е правилната наказателноправна квалификация на деянията, които са свързани с транснационалната организирана престъпна дейност, защото пряко кореспондира с предмета на доказването. От тази гледна точка в дисертацията е анализирана същността на понятието „организирана престъпност” и „организирана престъпна група” през призмата на международните актове, българската наказателноправна теория и практиката относно наказателноправната квалификация на престъпленията, извършени от такава група.

В дисертацията са разгледани различни аспекти, свързани с разследването на транснационална организирана престъпна дейност: взаимодействието на прокуратурата с други органи; проблеми, свързани с доказването на престъпната дейност, извършена от организирана престъпна група; бариерите към разкриването на обективната истина относно тези престъпления, които се създават от лицата, които не желаят нейното разкриване; компетентността на Специализираната прокуратура; събирането на доказателства чрез специални разузнавателни средства; международното

сътрудничество при разследването на транснационалната организирана престъпност, и др. Във фокуса на тази проблематика е ефективността на разследването на този вид престъпност.

Дисертацията е написана на добър научен стил. Умело са използвани данните от различните източници. Направени са множество предложения *de lege ferenda* за усъвършенстване на материалното и процесуалното право с оглед усъвършенстване на разследването на престъпления, извършени от организирана престъпна група. Значителна част от предложенията са основателни и добре мотивирани.

Към дисертацията могат да се направят няколко принципни бележки.

Първата е по отношение на заглавието. Не е приемливо заглавие на дисертационен труд да бъде „някои аспекти...”. Видно е, че посредством тази формулировка целта е била да се покаже по-ограничения предмет на дисертационното изследване, но по-правилно би било ако разгледаните в труда аспекти на разследването са дефинирани в заглавието. По този начин то ще бъде по-информативно относно предмета на дисертационното изследване.

Втората принципна бележка е относно структурата на дисертацията. Структурата на дисертацията не е логично издържана, както от гледна точка на главите, така в тяхното съдържание. В глава първа „Проблеми при разследването на транснационалната организирана престъпна дейност” не се включват само проблемите на разследването, както сочи заглавието, но и редица други теми – понятие за организирана престъпност, наказателноправна характеристика на престъплението по чл. 321 и 321а НК, компететност на Специализираната прокуратура, и др. Освен това проблемите относно разследването на транснационалната организирана престъпна дейност са очертани твърде повърхностно. По този начин иначе добрата идея да се очертаят проблемите при разследването на организираната транснационална престъпност и върху тази основа да се предложат теоретични модели и конкретни практически мерки за повишаване ефективността на разследването не е реализирана. Констатациите относно практическите проблеми при доказването на престъпления, свързани с транснационалната организирана престъпна дейност са общи и незадълбочени. Заглавието на втора глава е „Специфични инструменти при разследване и доказване на престъпления, свързани с транснационалната организирана престъпност”. Не става ясно по какъв критерий е разграничено разследването от доказването, за да бъдат диференцирани в заглавието. Няма необходимост от такава диференциация, защото разследването по същество е процес на доказване. Освен това не е ясно по какъв критерий е разграничен предмета на втора от трета глава, чието заглавие е „Съвременни инструменти за разследване на транснационалната организирана престъпна дейност”, защото и посочените „специфични инструменти” във втора глава са съвременни. Изобщо разграничаването на съответните „инструменти” на специфични и съвременни няма логично основание. Първо, защото и съвременните „инструменти” са специфични и второ – специфичните „инструменти”, както се посочи, също са съвременни. Отделен е въпросът дали понятието „инструменти” в случая е най-подходящо, независимо, че тази терминология се използва в Конвенцията за взаимна помощ по наказателни дела и Втория допълнителен протокол към нея.

3. Не е разкрита в достатъчна степен спецификата на разследването на транснационалната организирана престъпна дейност. Съдържанието на дисертацията е абсолютно относимо и за разследването на други престъпления.

4. Разпокъсано е разгледано международното сътрудничество по наказателни дела – предмет на разглеждане е, както във втора, така и в трета глава. Международното сътрудничество по наказателни дела при разследването на организираната престъпна дейност би следвало да се обособи в самостоятелна глава. А в отделна глава да се разгледа българската практика по разследването на транснационална организирана престъпна дейност.

Могат да бъдат направени и множество частни бележки, но ще се спра само на някои от тях.

1. Не може да се приеме, че „всяко действие на участниците в разследването трябва да бъде подчинено на правомощията на прокурора...” (с. 31). Действията по разследването се провеждат в съответствие с процесуалната форма и криминалистическите методи за тяхното извършване. Ето защо е по-правилно да се посочи, че действията на участниците в разследването са подчинени на закона. Указанията на прокурора не могат да бъдат в разрез с регламентираната в НПК процесуалната форма за провеждане на действията по разследване, нито пък с криминалистическата наука.

2. Не отговаря на истината посоченото на стр. 56 - че „в НПК способите за доказване са регламентираны от гледна точка на резултата, до който водят действия, извършени в рамките на разследването.” В процесуалната форма за провеждане на действията по разследването не е регламентиран резултатът. Той не подлежи на регламентация, защото може да бъде различен. Регламентирано е основанието, а не резултатът от способите за доказване. Освен основанието са регламентираны и редица други аспекти на способите на доказване, които нямат никаква връзка с „резултата”.

3. В дисертацията е посочено, че действията на служителя под прикритие наподобяват процесуалните действия на разследващия орган – с. 72. Това, че в кодекса дейността на този служител се определя като „разследване” съвсем не означава, че той извършва наподобяващи на разследването действия. Той е „вграден” в престъпната група, за да получава информация за нейната дейност. Ако получаването на тази информация се извършваше чрез наподобяващи разследването действия, колкото и условно да се използва тази терминология, служителят под прикритие ще бъде разкрит от ОПГ или най-малкото ще бъде заподозрян, че е такъв. Все в този дух в дисертацията се приема, че „разследване чрез служител под прикритие е специален метод на разследване....(с. 102). Дейността на служителят под прикритие е разузнавателен метод, а не метод за разследване. Методите на разследване се прилагат при действията по разследването. СРС не са действия по разследването, а разузнавателни действия, присъщи за всяка разузнавателна дейност. Фактът, че са регламентираны като способ на доказване не ги превръща в действия по разследването. Служителят под прикритие не събира доказателства, независимо че неговата дейност се осъществява чрез способ на доказване. Възможността за включване на събраната от него информация към доказателствения материал е извън дейността му по „разследване” – когато бъде разпитан в такова процесуално качество.

4. Не е приемливо 12-то предложение de lege ferenda – относно отпадането на института на поемните лица, когато следственото действие се извършва от прокурор или следовател. Мотивите не са основателни. Първо, по този начин няма как да се изравнят правомощията на прокурорите и следователите с правомощията на съда от гледна точка на събирането на доказателствата. Второ, трудностите, свързани с привличането на поемни лица са еднакви както за следователите и прокурорите, така и за разследващите полицаи и разследващите митнически инспектори.

5. Не е необходимо на 2 страници (127 и 128) да се посочват актовете на ЕС имащи отношение към международното сътрудничество за противодействие срещу организираната престъпност. Това е възможно или под линия или като приложение към дисертацията. А освен това значителна част от тях са посочени в библиографията. В библиографията са посочени множество литературни източници, но научният апарат на дисертацията не е богат. В съдържанието на дисертацията няма „следа“ за по-голямата част от посочените в библиографията литературни източници. Излишно е в библиографията да се посочва литература, която не е ползвана, респ. не са цитирана. Стремещт за „повишаване на научната стойност“ на дисертацията по този начин е безпочвен.

6. Твърде преувеличен е посоченият в автореферата научен принос, че за първи път в теорията на наказателно-процесуалното право са разгледани съвременните инструменти за разследване на престъпления, свързани с транснационалната организирана престъпна дейност – използване на съвместни екипи за разследване, видеоконферентен разпит и европейска заповед за разследване. Преразказът на отделни части от Конвенцията за взаимна помощ по наказателни дела и Втория допълнителен протокол, както и на Рамково решение от 14.06.2002 на Съвета на ЕС относно съвместни екипи за разследване, както и на ЕЗР не може да се определи като „принос“ в наказателно-процесуалната теория. Що се отнася до видеоконферентния разпит, т.е. че за първи път този въпрос е разгледан в дисертацията, самата дисертация опровергава тази констатация - в нея е цитирана студия за видеоконферентния разпит, публикувана още през 2010 г.

Направените бележки не разколебават положителната ми оценка относно дисертацията. Основният извод е, че Михаела Клечерова чрез дисертацията е доказала теоретична наказателноправна и наказателнопроцесуална компетентност и способност за научноизследователска работа. Добрата ѝ публистична активност, както и участието в множество научни конференции също са добър атестат за докторантката като научен работник.

Авторефератът отговаря на съдържанието на дисертацията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертацията отговаря на изискванията на чл. 6 от Закона за развитие на академичния състав. Чрез дисертацията си докторантката се е представила като ерудиран изследовател. Показала е, че притежава задълбочени знания по наказателно и наказателнопроцесуално право, както и способност за научноизследователска работа. Това ми дава основание да считам, че Михаела Георгиева Клечерова е достойна за образователната и научна степен „доктор”.

Подпис:

Проф. д.ю.н. Й. Кунчев